

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Дмитро Анатолійович МОРКВІН,

аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-3651-6805>

Неоднорідність правоохоронної діяльності, як об'єкта адміністративно-правового регулювання безпосередньо впливає на її зміст та визначення різновидів. Як справедливо підкреслює Р.Я. Шай, за змістом, правоохоронна діяльність є різнорідною, що виявляється у відносній різноманітності виконуваних нею функцій, зміст яких визначається основними напрямками цього виду діяльності. До таких функцій належать: правосуддя; судовий контроль; прокурорський нагляд; розслідування злочинів; надання правової допомоги; організаційне забезпечення діяльності судів та інших органів. Кожний з цих напрямів має на меті досягнення конкретних результатів, а саме: 1) усунення порушень норм Конституції України; 2) справедливий розгляд цивільних і кримінальних справ, справ про адміністративні правопорушення, арбітражних справ; 3) виявлення й усунення порушень закону засобами прокурорського реагування; 4) розкриття злочинів і викриття осіб, винних у їх скоєнні; 5) підготовка матеріалів до судового розгляду конкретних справ; 6) надання всім, кому це необхідно, кваліфікованої юридичної допомоги, особливо особам, які притягуються до юридичної відповідальності, а також надання інших юридичних послуг; 7) створення умов для нормальної діяльності судів та інших органів [1, с. 14-15].

За змістом правоохоронну діяльність М.В. Ковалів, С.С. Єсімов та Ю.Р. Лозинський поділяють на два види: 1) у широкому розумінні – охорона права від посягань, за якої кожен орган держави здійснює правоохоронну діяльність у межах своєї компетенції; 2) у вузькому сенсі – це спеціалізована діяльність з правової охорони суспільних відносин, якою займаються спеціально утворені для цього органи держави – правоохоронні органи [2, с.52]. Змістом правоохоронної діяльності у вузькому розумінні на погляд зазначених авторів є: а) нагляд за виконанням правових вимог; б) дослідження обставин діянь, котрі мають ознаки неправомірності; в) вирішення по суті справ про порушення права; г) реалізація прийнятих рішень. При цьому автори конкретизують те, що зміст правоохоронної діяльності спеціально уповноважених органів виконавчої влади полягає у здійсненні контролю за виконанням правових вимог, встановлення порушень дослідження обставин діяння, які мають ознаки неправомірності, формулювання попередніх висновків стосовно доведеності вини особи у правопорушенні. Залежно від характеру правопорушення спеціально уповноважений орган може сам здійснювати юрисдикційні повноваження, спрямувати справу іншому органу або в суд. Усі кримінальні справи та у випадках, передбачених законом, справи про адміністративні правопорушення завжди спрямовуються до суду [2, с. 54].

Вочевидь зміст правоохоронної діяльності обумовлюється низкою елементів, серед яких варто назвати суб'єкт, об'єкт такої діяльності, повноваження та компетенція цих суб'єктів, що обумовлені цілями та завданнями їх правоохоронної діяльності.

Доцільно погодитися з думкою О.Ф. Кобзаря, що до об'єктів правоохоронної діяльності як елементів її змісту можна віднести: 1) невід'ємні (природні) права і свободи людини та права людини у позитивістському розумінні (суб'єктивне право і законні інтереси); 2) основи конституційного ладу, в тому числі основи суспільного і державного ладу, визначені конституційними нормами, та основи місцевого самоврядування; 3) режим законності у суспільстві; 4) правопорядок як стан суспільних відносин; 5) питання безпеки особи, суспільства і держави; 6) стан правосвідомості і правової культури в суспільстві [3, с. 12]. Перелічені об'єкти в комплексі з такими елементами змісту правоохоронної діяльності, як повноваження суб'єктів її здійснення, їх цілі та завдання – дозволяють виявити напрямки правоохоронної діяльності. В.М. Зінченко до основних напрямків правоохоронної діяльності відносить: захист прав, свобод та законних інтересів учасників відповідних суспільних відносин; забезпечення належного рівня громадського порядку в суспільстві; забезпечення громадської безпеки; профілактика правопорушень; виявлення правопорушень та збір доказів з метою притягнення винних осіб до юридичної відповідальності; участь в діяльності по застосуванню до правопорушників засобів державного примусу; забезпечення кваліфікованої юридичної допомоги; правова пропаганда та агітація [4, с. 198]. Окреслені напрямки можуть розглядатися як різновиди правоохоронної діяльності. За характером виконуваних повноважень виокремлюють такі види правоохоронної діяльності: 1) правосуддя (у тому числі судовий контроль); 2) викриття й розслідування злочинів, у тому числі прокурорське кримінальне переслідування; 3) правозахисна діяльність прокуратури; 4) надання юридичної допомоги та інших правових послуг; 5) виконання судових рішень [5, с. 7].

Таким чином, проведене наукове дослідження дає змогу виокремити наступні ключові критерії класифікації правоохоронної діяльності:

1) за суб'єктами реалізації: по-перше, правоохоронну діяльність як напрям реалізації управлінських повноважень значної кількості суб'єктів, включно з органами законодавчої влади, органами місцевого самоврядування, а також представниками громадськості, що в у визначених законодавством межах та засобах здійснюють заходи із охорони встановленого правопорядку у певному колі суспільних відносин; по-друге, правоохоронну діяльність, яку реалізують в межах свого функціонального призначення коло визначених законодавством правоохоронних органів;

2) за специфікою виконуваних повноважень суб'єктами здійснення правоохоронної діяльності остання також не є однорідною. Означене обумовлено конкретикою цілей та завдань суб'єктів її здійснення, наприклад, правоохоронна діяльність Національної гвардії та правоохоронна діяльність Національної поліції.

Список використаних джерел:

1. Шай Р.Я. Природа та сутність правоохоронної діяльності. Наше право. 2014. № 5. С. 10-16.
2. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Лозинський Ю. Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 323 с.
3. Кобзар О.Ф. Правоохоронна діяльність: теоретико-правовий аналіз. Науковий вісник ДДУВС. 2017. № 3. С. 8-15.
4. Зінченко В.М. Теоретико-правові засади діяльності правоохоронних органів в Україні. Альманах права. 2011. Вип. 2. С. 198-200.
5. Організація судових та правоохоронних органів : підручник. І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, П. М. Каркач та ін.; за ред. І. Є. Марочкіна. Х.: Право, 2013. 448 с.